

Examen VMBO-BB

2022

tijdvak 1
woensdag 18 mei
9.00 - 10.30 uur

maatschappijkunde CSE BB

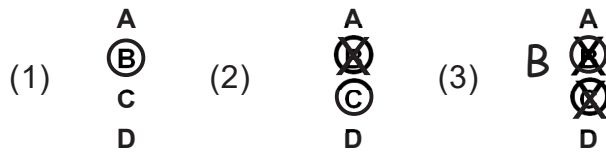
Naam kandidaat _____ Kandidaatnummer _____

Beantwoord alle vragen in dit opgavenboekje.

Dit examen bestaat uit 35 vragen.
Voor dit examen zijn maximaal 48 punten te behalen.
Voor elk vraagnummer staat hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.

Meerkeuzevragen

- Omcirkel het goede antwoord (voorbeeld 1).
- Geef verbeteringen aan volgens voorbeeld 2 of 3.

Politiek en beleid

tekst 1

Vloekverbod

Op aandringen van twee partijen besloot de gemeente Molenlanden om een vloekverbod in te voeren.

De gemeenteraad besloot op initiatief van ... en ... een vloekverbod op te nemen in de algemene plaatselijke verordening (APV).

Het ging Corné Egas, fractievoorzitter in Molenlanden, om de naam van God. "Met vloeken haal je die naar beneden. Dat is voor ons heel erg, dat treft ons in het hart".

naar: trouw.nl van 4 oktober 2019

Lees tekst 1.

- 1p   1   Welke twee partijen moeten gezien hun uitgangspunten op de puntjes in tekst 1 worden ingevuld?
- A de ChristenUnie en de SGP
  - B de PvdA en GroenLinks
  - C de VVD en de SP
  - D het CDA en D66

Zie tekst 1.

- 1p   2   Volgens verschillende deskundigen kan het vloekverbod uit tekst 1 botsen met een van de Nederlandse grondrechten. Met welk Nederlands grondrecht kan het vloekverbod uit tekst 1 botsen?
- A de vrijheid van godsdienst
  - B de vrijheid van meningsuiting
  - C de vrijheid van vergadering
  - D het recht op privacy

tekst 2

Moet Zundert ruimte bieden aan een speelautomatenhal of niet?

Over die vraag boog de politiek zich deze week.

Tijdens de gemeenteraadsvergadering bleek dat de gemeente Zundert nogal eens een verzoek krijgt van ondernemers die in de gemeente een gokhal willen openen. Maar wil Zundert zo'n hal?

Gokhallen kunnen een positieve bijdrage leveren aan de economie, zei wethouder De Beer (Dorpsbelangen). "Denk bijvoorbeeld aan de werkgelegenheid en aan wat zo'n voorziening kan betekenen als er toeristen op af komen die langer in Zundert verblijven." Dit zijn kansen die ook de VVD in een gokhal ziet. Maar de andere partijen twijfelden. Want levert het de gemeente echt wat op?

Uiteindelijk gaf wethouder De Beer aan dat er nog er een uitgebreider document wordt gemaakt waarin veel vragen worden beantwoord. Dat stuk wordt later aan de gemeenteraad voorgelegd.

naar: bndestem.nl van 31 januari 2020

Lees tekst 2.

- 1p 3 De VVD is een partij die past bij de liberale stroming. Bij welk uitgangspunt van de liberale stroming past het standpunt van de VVD in tekst 2?
- A bij de individuele rechten
  - B bij de vrijheid op economisch gebied
  - C bij het handhaven van de openbare orde

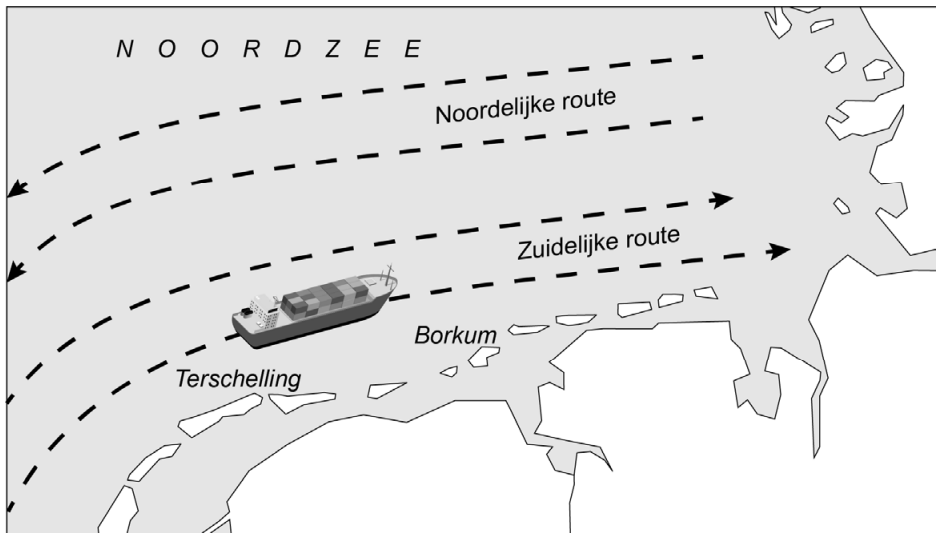
Zie tekst 2.

- 1p 4 Wie besluit of de gokhal in tekst 2 er mag komen?
- A de bevolking van Zundert
  - B de burgemeester van Zundert
  - C de gemeenteraad van Zundert
  - D wethouder De Beer van Zundert

Zie tekst 2.

- 1p 5 Het politieke besluitvormingsproces bestaat uit vier fasen.
- fase 1: agendavorming
  - fase 2: beleidsvoorbereiding
  - fase 3: beleidsbepaling
  - fase 4: beleidsuitvoering
- Welke fase van het politieke besluitvormingsproces is te herkennen in tekst 2?
- A fase 1
  - B fase 2
  - C fase 3
  - D fase 4

afbeelding 1

tekst 3

D66 en ChristenUnie willen noodwet van minister

Grote containerschepen moeten via een noodwet verboden worden de zuidelijke vaarroute boven de Waddeneilanden te bevaren. Daarmee kunnen nieuwe milieurampen zoals met het containerschip MSC Zoe, die tijdens een storm honderden containers verloor, worden voorkomen. Dat zeiden Tweede Kamerleden van ChristenUnie en D66 tijdens een debat met de minister van Infrastructuur en Waterstaat.

naar: rtvnoord.nl van 27 november 2019

Lees tekst 3.

- 1p 6 In welk politiek orgaan zitten de vertegenwoordigers van de ChristenUnie en D66 in tekst 3?
- A de gemeenteraad
  - B de regering
  - C het Openbaar ministerie
  - D het parlement

- 2p 7 Beleidsambtenaren spelen een speciale rol in de politieke besluitvorming. Hieronder volgen vier uitspraken over beleidsambtenaren.
→ Geef van elke uitspraak aan of die **juist** of **onjuist** is.

	juist	onjuist
1 Beleidsambtenaren zijn werknemers in dienst van de overheid.		
2 Beleidsambtenaren verliezen hun werk na de verkiezingen.		
3 Beleidsambtenaren vallen onder de politieke verantwoordelijkheid van het dagelijks bestuur.		
4 Voorbeelden van beleidsambtenaren zijn makelaars en tandartsen.		

tekst 4

Provincies zwichten voor boerenprotest

De massale protesten van boerenorganisaties bij provinciehuizen zijn niet voor niets geweest. Vanuit het kabinet is de provincies gevraagd om de stikstofmaatregelen te versoepelen, melden verschillende bronnen rond de onderhandelingen.

Premier Rutte bemoeit zich persoonlijk met de kwestie. De provincies hebben de stikstofregels nu toch versoepeld.

naar: ad.nl van 29 november 2019

Lees tekst 4.

- 2p 8 Belangengroepen, zoals boerenorganisaties, hebben verschillende mogelijkheden om het politieke besluitvormingsproces te beïnvloeden. Een voorbeeld is openbaarheid zoeken door het inschakelen van de media.

→ Welke mogelijkheid om invloed uit te oefenen op de politieke besluitvorming is in tekst 4 te herkennen? Noem nog een **andere** mogelijkheid die belangengroepen hebben om het besluitvormingsproces te beïnvloeden.

De mogelijkheid om het besluitvormingsproces te beïnvloeden die in tekst 4 te herkennen is,

.....

.....

.....

Een andere mogelijkheid is .....

.....

.....

tekst 5

Der Flügel opgeheven

Een onderdeel van de Duitse populistische partij AfD, Der Flügel, heft zichzelf op. Vorige week werd bekend dat de Duitse Veiligheidsdienst dit onderdeel van de partij officieel onder toezicht had gesteld. Volgens de Veiligheidsdienst stimuleren de aanhangers van Der Flügel vreemdelingenhaat. Ze zijn anti-democratisch en ze zwakken de nazi-misdaden uit de Tweede Wereldoorlog af.

naar: nos.nl van 20 maart 2020

Lees tekst 5.

- 1p 9 Welk begrip past het best bij Der Flügel uit tekst 5?
- A christendemocratisch
  - B extremistisch
  - C liberaal
  - D sociaaldemocratisch

tekst 6

Provincie Zuid-Holland heeft nieuw bestuur

VVD, ChristenUnie & SGP, GroenLinks, PvdA en CDA vormen het nieuwe bestuur van de provincie Zuid-Holland. Zij hebben hun akkoord gepresenteerd.

PvdA'er Anne Koning ziet veel kansen. "Als PvdA zijn we trots op de mogelijkheden om daadwerkelijk aan de slag te gaan voor wonen, werken en leven. Maar natuurlijk is niet alles uit ons verkiezingsprogramma in het akkoord terechtgekomen", voegt ze eraan toe.

naar: omroepwest.nl van 20 augustus 2019

Lees tekst 6.

- 1p 10 Nederlandse politieke partijen kunnen worden ingedeeld bij politieke stromingen. Dat geldt ook voor de politieke partijen uit tekst 6. Welke uitspraak over politieke stromingen in het bestuur van de provincie Zuid-Holland is juist?
- Het bestuur van de provincie Zuid-Holland bestaat uit
- A alleen christendemocratische en sociaaldemocratische partijen.
  - B ecologische, christendemocratische en nationalistische partijen.
  - C liberale, ecologische, sociaaldemocratische en christendemocratische partijen.
  - D liberale, sociaaldemocratische en nationalistische partijen.

Zie tekst 6.

- 1p 11 Hoe worden samenwerkende politieke partijen genoemd als ze in het dagelijks bestuur (Gedeputeerde Staten) van Zuid-Holland komen?

.....
.....

- 2p 12 Het bestuur van Nederland is onderverdeeld in drie bestuurslagen. Hieronder staan drie functies van bestuurders genoemd.

- 1 commissaris van de Koning
- 2 burgemeester
- 3 minister-president

→ Welke functie past bij welke bestuurslaag?

Doe het zo: zet het juiste nummer achter de bestuurslaag.

bestuurslaag het Rijk = ...

bestuurslaag de provincie = ...

bestuurslaag de gemeente = ...

tabel 1

Samenstelling van de gemeenteraad van Den Helder

partij	zetels
Beter voor Den Helder	6
CDA	5
VVD	3
PVV	3
D66	2
Seniorenpartij Den Helder	2
Stadspartij	2
ChristenUnie	2
PvdA	2
GroenLinks	1
Behoorlijk Bestuur	1
Gemeentebelangen	1
Fractie Dijk	1
totaal	31

bron: denhelder.nl van 12 juli 2020

Bekijk tabel 1.

- 2p 13 Beter voor Den Helder is de grootste politieke partij in de gemeenteraad van Den Helder. Het is een lokale politieke partij.
→ Kan de partij Beter voor Den Helder samen met de andere lokale partijen een college vormen dat kan steunen op een meerderheid in de gemeenteraad?

Doe het zo: kies uit ja of nee en vul het aantal zetels in.

Ja, want de lokale partijen hebben ..... zetels en

ze hebben minstens ..... zetels nodig voor een meerderheid.

of

Nee, want de lokale partijen hebben ..... zetels en

ze hebben minstens ..... zetels nodig voor een meerderheid.

- 1p 14 Waarvan hebben de gemeenteraadsleden van Den Helder in ieder geval gebruik gemaakt om gekozen te worden in de raad?
Ze hebben in ieder geval gebruik gemaakt van hun
A actief kiesrecht.
B algemeen kiesrecht.
C passief kiesrecht.
- 2p 15 Er zijn verschillende staatsvormen. Nederland is een monarchie. Een andere staatsvorm is een republiek. Voorbeelden van een republiek zijn de Verenigde Staten van Amerika en Noord-Korea. Hieronder volgen vier uitspraken.
→ Geef per uitspraak aan of die **juist** of **onjuist** is.

	juist	onjuist
1 Een republiek heeft een koning als staatshoofd.		
2 Een republiek kan een democratie, maar ook een dictatuur zijn.		
3 In de Nederlandse monarchie wordt het staatshoofd om de vier jaar gekozen.		
4 In de Nederlandse monarchie zijn de ministers verantwoordelijk voor de uitspraken van het staatshoofd.		

tekst 7

Nederlanders en Belgen mogen de grens niet over

De Belgische gemeente Hoogstraten heeft zaterdag maatregelen genomen. De maatregelen moeten de verspreiding van het coronavirus tegengaan. Verschillende wegen zijn afgezet met containers. Op de grote doorgangsroutes controleert de politie. "We moesten vaststellen dat de regels nog altijd massaal genegeerd werden door zowel Nederlanders als Belgen", zegt burgemeester Marc Van Aperen.
De grens met België blijft wel open voor transport.

naar: ad.nl van 22 maart 2020

Lees tekst 7.

- 1p 16 Nederland en België zijn beide lid van de Europese Unie (EU). De EU heeft een aantal doelstellingen. Een daarvan is het samenwerken op economisch gebied.
Tegen welk uitgangspunt van de Europese economische samenwerking gaan de maatregelen uit tekst 7 in?
A tegen het vrije verkeer van goederen
B tegen het vrije verkeer van kapitaal
C tegen het vrije verkeer van mensen

- 1p 17 Kiezers in de Europese Unie mogen eens per vijf jaar stemmen op kandidaten die hen vertegenwoordigen.
In welke instantie nemen de gekozen vertegenwoordigers plaats?
A in de Europese Commissie
B in de Raad van de Europese Unie
C in het Europees Parlement

- 2p 18 Nederlandse politieke partijen hebben een aantal kenmerken.
Hieronder volgen vier uitspraken over kenmerken van Nederlandse politieke partijen.
→ Geef per uitspraak aan of die **juist** of **onjuist** is.

	juist	onjuist
1 Nederlandse politieke partijen houden zich bezig met het inrichten van de samenleving als geheel.		
2 Nederlandse politieke partijen doen mee aan verkiezingen.		
3 Nederlandse politieke partijen bepalen alles wat er in de krant komt te staan.		
4 Nederlandse politieke partijen bepalen welke godsdiensten in Nederland zijn toegestaan.		

tekst 8

Politie Amsterdam gaat fouilleren om wapenbezit jongeren te verminderen

In de strijd tegen het toenemende wapenbezit en wapengebruik door jongeren gaat de politie van Amsterdam ... fouilleren. Met kleinschalige, gerichte en tijdelijke acties in de omgeving van scholen wil de politie het groeiende aantal incidenten, vooral steekpartijen, terugdringen.

naar: volkskrant.nl van 24 januari 2020

Lees tekst 8.

- 2p 19 De politie kan preventief of repressief beleid voeren om het wapenbezit onder jongeren te verminderen.

→ Welk begrip moet op de puntjes in tekst 8 ingevuld worden: preventief of repressief? Leg je keuze uit naar aanleiding van tekst 8.

Het begrip dat op de puntjes in tekst 8 ingevuld moet worden is .....

.....

want .....

.....

Zie tekst 8.

- 1p 20 Er zijn verschillende soorten overheidsbeleid ten aanzien van criminaliteit. Onder welk beleid vallen de acties in Amsterdam?

- A gevangenisbeleid
- B opsporingsbeleid
- C vervolgingsbeleid

Zie tekst 8.

- 2p 21 De kans op het ontwikkelen van strafbaar gedrag neemt toe als kinderen met een opeenstapeling van elkaar versterkende risicofactoren te maken krijgen. Een voorbeeld van een risicofactor is het hebben van foute vrienden.

→ Noem **twee andere** risicofactoren.

1 .....

2 .....

tekst 9

Veroordeeld

Een 40-jarige man is veroordeeld voor het pinnen met gestolen bankpassen en het stelen van een auto en een fiets.

De rechtbank in Arnhem legde hem een gevangenisstraf op van acht maanden, waarvan twee maanden voorwaardelijk.

De man had al een flink strafblad.

naar: destentor.nl van 13 januari 2020

Lees tekst 9.

- 1p 22 Wat houden de sancties in die de 40-jarige man heeft gekregen?
Hij moet
- A acht maanden de cel in, maar als hij in de proeftijd weer een delict pleegt moet hij nog twee maanden extra de cel in.
  - B acht maanden de cel in, maar als hij zich in het huis van bewaring goed gedraagt mag hij twee maanden eerder de cel uit.
  - C zes maanden de cel in, maar als hij in de proeftijd weer een vergelijkbaar delict pleegt, moet hij nog twee maanden de cel in.
  - D zes maanden de cel in, maar als hij zich in het huis van bewaring niet goed gedraagt, moet hij nog twee maanden extra de cel in.

Zie tekst 9.

- 1p 23 Welk begrip past het best bij tekst 9?
- A heling
  - B recidive
  - C witwassen

Zie tekst 9.

- 1p 24 De rechter heeft de mogelijkheid om uit drie groepen sancties op te leggen.
Uit welke groep komt of uit welke groepen komen de opgelegde sancties uit tekst 9?
- A alleen uit de hoofdstraffen
  - B uit de bijkomende straffen en maatregelen
  - C uit de hoofdstraffen en bijkomende straffen
  - D uit de hoofdstraffen en maatregelen

- 1p 25 Wat zijn de twee soorten van strafbaar gedrag die in het Wetboek van Strafrecht staan beschreven?
- A misdrijven en delicten
  - B overtredingen en delicten
  - C overtredingen en misdrijven

tekst 10

Zes jaar cel geëist

De ...1... heeft besloten S.T. te vervolgen en eist een gevangenisstraf van zes jaar tegen S.T. die zich meerdere keren vermomd had als politieagent en daarbij winkeliers beroofde en een woningoverval pleegde.

De ...2... van de verdachte noemt de strafeis te hoog. Ze vindt dat er ook rekening gehouden moet worden met de eerlijkheid van S.T., die alles bekend heeft afgezien van de woningoverval.

Het laatste woord is aan de ...3... "Natuurlijk heb ik spijt, ik ben niet gewetenloos. Maar zes jaar is een hele hoge eis. Het zal m'n leven vernietigen en ik snap dat ik verantwoordelijkheid moet nemen voor wat ik heb gedaan."

Over veertien dagen is de uitspraak van de ...4... .

naar: parool.nl van 22 november 2019

Lees tekst 10.

- 2p **26** Tijdens een rechtszitting hebben verschillende personen een vaste rol.
→ Welke personen moeten bij de nummers in tekst 10 worden ingevuld?

1 = ...

2 = ...

3 = ...

4 = ...

tekst 11

Tieners die treinen beschoten, krijgen werkstraf

Twee 15-jarige jongens die in november vorig jaar een trein in Brabant met balletjespistolen beschoten, zijn veroordeeld tot een werkstraf van dertig uur bij de Nederlandse Spoorwegen (NS).

Het tweetal moet ook gezamenlijk 15.000 euro betalen aan de NS en krijgt ook twintig uur leerstraf opgelegd.

naar: nu.nl van 30 januari 2020

Lees tekst 11.

- 1p 27 Wie of welke instantie heeft de twee jongens veroordeeld?
- A de kantonrechter
  - B de kinderrechter
  - C Halt
  - D het Openbaar Ministerie

tekst 12

Weggepest

De burgemeester van Harderwijk heeft wakker gelegen om de rel over een gezin in zijn gemeente. Het gezin werd eerder deze maand door wijkbewoners weggepest. De man van het gepeste gezin zou ernstige misdrijven hebben gepleegd. Na een aantal pesterijen werd er bij het gezin een vuurwerkbom door het raam gegooid.

Dat mensen kiezen voor ... noemt de burgemeester onaanvaardbaar. De burgemeester wil hierover in gesprek met buurtbewoners.

naar: destentor.nl van 18 januari 2020

Lees tekst 12.

- 1p 28 Welke begrip moet op de puntjes in tekst 12 worden ingevuld?
- A beeldvorming
  - B eigenrichting
  - C resocialisatie

- 2p 29 In de Nederlandse wet zijn de rechten van slachtoffers vastgelegd. Hieronder volgen vier uitspraken over de rechten van slachtoffers.
 → Geef per uitspraak aan of die **juist** of **onjuist** is.

Slachtoffers hebben het recht

	juist	onjuist
om bij zware misdrijven tijdens de zitting te kunnen spreken.		
om via de officier van justitie een schadevergoeding te vragen.		
om een rechter te kiezen.		
op Slachtofferhulp.		

tekst 13

Vandalisme

Vandalen hebben het de laatste tijd gemunt op voetbalvereniging Rijsoord in Ridderkerk. Zo zijn netten van doelen kapot getrokken en reclameborden stuk getrapt.

De voorzitter van de voetbalclub vindt de gebeurtenissen erg jammer.

“In een tijd dat we op elkaar moeten letten en voorzichtig moeten zijn, schijnt het moeilijk te zijn om de boel heel te houden”, schrijft de club op haar website. “Over het algemeen hebben we al last van vernielingen, maar de afgelopen anderhalve week is het heel erg.”

naar: ad.nl van 25 maart 2020

Lees tekst 13.

- 2p 30 Criminaliteit kent twee soorten gevolgen: materiële gevolgen en immateriële gevolgen.
 → Welke gevolgen van criminaliteit zijn in tekst 13 te herkennen? Geef een citaat uit tekst 13 waaruit dat blijkt.

Doe het zo.

De ..... gevolgen van criminaliteit te herkennen, want in tekst 13 staat het volgende citaat: .....

.....

tekst 14

Geen straf voor dief van Jip de kip, wel schuldig

Dierenactivist Sandra van de Werd (56) blijft schuldig aan de diefstal van Jip de kip. Dat is de uitspraak in het hoger beroep om de diefstal van de kip in 2016.

Volgens de rechter had dierenactivist Sandra van de Werd de kip, die onderdeel was van een studieproject, gestolen. Zelf vond zij dat ze de kip juist gered had.

naar: *parool.nl* van 1 november 2019

Lees tekst 14.

- 1p 31 Diefstal is een misdrijf waar maximaal vier jaar gevangenisstraf op staat. Waar heeft het hoger beroep uit tekst 14 plaatsgevonden?
- A bij een gerechtshof
  - B bij een meervoudige kamer van een rechtbank
  - C bij een politierechter
- 2p 32 Bij de zaak uit tekst 14 heeft Sandra gebruik gemaakt van het recht om in hoger beroep te gaan tegen het vonnis.
→ Noem nog **twee andere** rechten die verdachten hebben.

1 .....

2 .....

Let op: de laatste vragen van dit examen staan op de volgende pagina.

- 2p 33 De verdachte uit tekst 14 is schuldig bevonden aan de diefstal van de kip.
→ Heeft de verdachte een geschreven of een ongeschreven regel overtreden? Leg je antwoord uit.

Ze heeft een ..... regel overtreden,

want .....

.....

tekst 15

Politie waarschuwt bewoners

De politie waarschuwt bewoners in een wijk in Hengelo om extra aandacht te besteden aan het afsluiten van hun woningen. Vorige maand is in één nacht drie keer ingebroken met de gatenboormethode.

Voor de politie is dat aanleiding om bewoners op te roepen op te letten en bij verdachte situaties alarmnummer 112 te bellen.

Ook worden er afspraken met beheerders van WhatsApp-groepen gemaakt om informatie met de politie te delen.

In de wijkkrant legt de politie nog eens uit hoe de gatenboormethode werkt.

naar: tubantia.nl van 6 december 2019

Lees tekst 15.

- 1p 34 De politie heeft verschillende taken.
Welke taak van de politie is te herkennen in tekst 15?
- A handhaving van de openbare orde
  - B hulpverlening
  - C preventie
- 1p 35 In Nederland worden op verschillende manieren gegevens verzameld over het aantal delicten. Een van die manieren is gegevens verzamelen door middel van politiestatistieken.
Welke gegevens komen terecht in politiestatistieken?
- A alleen de delicten die door de politie zijn opgespoord
  - B alleen de delicten waarvan door burgers aangifte is gedaan
  - C de delicten die door de politie zijn opgespoord en de delicten waarvan door burgers aangifte is gedaan

---

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift, dat na afloop van het examen wordt gepubliceerd.